# Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1085/2010, ECLI:CZ:NS:2011:22.CDO.1085.2010.1

**Číslo:** 90/2012

**Právní věta:**

Titulem (byť i putativním), o který se opírá oprávněná držba, může být i rozhodnutí o vypořádání dědictví, a to i v případě, že zůstavitel ve skutečnosti nebyl vlastníkem věci; v případě pozemku lze takto nabýt oprávněnou držbu i tehdy, jestliže tento pozemek nebyl předmětem dědického řízení, avšak sousedí s pozemkem, který držitel nabyl v dědickém řízení, a to za předpokladu, že dědic se ujal jeho držby (resp. držby spoluvlastnického podílu) a přitom jednal v omluvitelném omylu, že jde o část pozemku, který zdědil.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 27.10.2011

**Spisová značka:** 22 Cdo 1085/2010

**Číslo rozhodnutí:** 90

**Číslo sešitu:** 7

**Typ rozhodnutí:** Rozsudek

**Hesla:** Vydržení

**Předpisy:** § 130 odst. 1 obč. zák. ve znění od 01.01.1992

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*O b v o d n í s o u d pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 8. 10. 2007, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 22. 10. 2008, zamítl žalobu na určení, že žalobkyně I. B. a J. K. jsou podílovými spoluvlastnicemi pozemku parc. č. 2802/4, v katastrálním území H. P., obec P., zapsaného v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem v P., katastrální pracoviště P., přičemž výše spoluvlastnického podílu každé ze žalobkyň činí jednu čtvrtinu, a zamítl žalobu na určení, že R. S., zemřelá 18. 1. 2000, byla ke dni své smrti spoluvlastnicí pozemku parc. č. 2802/4, přičemž výše jejího spoluvlastnického podílu činila jednu polovinu. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení.*

*Soud prvního stupně rozhodoval o výše uvedené žalobě, kterou žalobkyně uplatnily podle § 91a o. s. ř.; o vlastnictví ke spornému pozemku o výměře 58 m2 v k. ú. H. P. již probíhá u Obvodního soudu pro Prahu 9 spor mezi K. a M. H. a J. a R. V. [v tomto řízení žalovanými 1) až 4)]. Žalobkyně tvrdily, že vlastnické právo vydržely. Jejich rodiče a právní předchůdci, manželé V. a R. S., uzavřeli s právními předchůdci manželů V. – žalovaných 3) a 4) – M. a O. R., vlastníky sousedního pozemku označeného jako parc. č. 2802, dne 29. 4. 1965 dohodu o „přenechání“ dílu pozemku parc. č. 2802 o*

*ploše 64 m2 podle zakresleného plánku manželům S. V souvislosti s uzavřením této dohody si manželé S. připlotili uvedený pozemek dnes označený jako parc. č. 2802/4 ke svému pozemku parc. č. 2803. Žalobkyně opíraly svou dobrou víru dále o rozhodnutí Státního notářství pro Prahu 9 ze dne 10. 3. 1987, sp. zn. 9 D 60/87, kterým bylo vypořádáno dědictví po jejich otci V. S., na jehož základě se staly spoluvlastnicemi každá ideální 1/2 pozemku sousedícího se sporným pozemkem; protože oba pozemky byly pod společným oplocením a užívali je jejich rodiče, měly za to, že připlocený pozemek je součástí zděděného pozemku. Protože podle jejich názoru sporný pozemek vydrželi již jejich rodiče, domáhaly se též určení, že jejich matka, R. S., byla ke dni úmrtí jeho spoluvlastnicí.*

*Žalovaní 1) a 2) navrhli zamítnutí žaloby s tím, že skutková tvrzení žalobkyň jsou správná, ovšem vlastnictví ke spornému pozemku parc. č. 2802/4 nabyli vydržením oni, neboť kupní smlouvou z 28. 11. 2000 koupili nemovitosti v k. ú. H. P. od žalobkyň, k nimž byl připlocen sporný pozemek, který užívali v přesvědčení, že jim spolu s ostatními nemovitostmi náleží. Ke své vydržecí době si připočetli vydržecí dobu svých právních předchůdkyň.*

*Žalovaní 3) a 4) navrhli zamítnutí žaloby s tím, že sporný pozemek označený jako parc. č. 2802/4 nabyli kupní smlouvou z 10. 7. 1995 od M. R. a od jejího syna O. R. spolu s dalšími nemovitostmi.*

*Soud prvního stupně po provedeném dokazování dospěl k závěru, že dohoda z 29. 4. 1965, uzavřená za účinnosti občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., nesplňuje náležitosti stanovené v § 37 obč. zák., neboť předmět převodu nebyl přesně identifikován oddělovacím geometrickým plánem, jeho výměra byla neurčitě vymezena, neobsahuje základní body staničení a rozměry hranic, právní úkon nebyl učiněn určitě a srozumitelně, z termínu „přenechávají" nelze dovodit, že byla uzavřena smlouva darovací a pokud šlo o projev vůle nemovitost prodat, nebyla sjednána kupní cena (§ 399 obč. zák.) a smlouva nebyla registrována státním notářstvím. Smlouva je pro neurčitost a vady absolutně neplatná. Takový právní úkon nebyl způsobilý založit vlastnictví k pozemku a ani dobrou víru žalobkyň a jejich rodičů, že se zřetelem ke všem okolnostem pozemek užívají po právu jako vlastníci. Držba nemovitosti, která se o takovou smlouvu opírá, nemůže být oprávněnou držbou vedoucí k vydržení vlastnického práva.*

*V. S. v době úmrtí v roce 1986 nesplňoval podmínky pro nabytí vlastnického práva vydržením, a proto se sporný pozemek nemohl stát ani předmětem dědictví po něm. Soud uzavřel, že nedošlo k přechodu vlastnického práva na žalobkyně ani k nabytí vlastnického práva vydržením; proto žalobu zamítl. V doplňujícím rozsudku zamítl ze stejných důvodů i další požadavek žalobkyň na určení, že vlastnicí id. ½ sporného pozemku byla ke dni své smrti 18. 1. 2000 R. S.*

*M ě s t s k ý s o u d v Praze jako soud odvolací k odvolání žalobkyň a žalovaných 3) a 4) – ti napadli pouze výrok o nákladech řízení – rozsudkem ze dne 26. 5. 2009, ve znění usnesení ze dne 6. 10. 2009, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil ve výroku ve věci samé a ve výroku o nákladech řízení ve vztahu mezi žalobkyněmi a žalovanými 1) a 2). Dále rozsudek změnil co do výše náhrady nákladů řízení mezi žalobkyněmi a žalovanými 3) a 4) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.*

*Odvolací soud konstatoval, že předmětem sporu je pozemek parc. č. 2802/4, který je v katastru nemovitostí zapsán jako vlastnictví žalovaných 3) a 4). Pozemek byl dříve součástí pozemku parc. č. 2802/1 a k jeho oddělení došlo až geometrickým plánem v roce 1991. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se s jeho závěry, že smlouva uzavřená mezi M. a O. R. a manžely S. dne 29. 4. 1965 nesplňuje základní náležitosti kupní smlouvy ani smlouvy darovací; nemohla být podkladem pro nabytí vlastnického práva, nemohla by ani být registrována státním notářstvím pro chybějící základní náležitosti. Rovněž dědická rozhodnutí vydaná po úmrtí otce a matky nemohla založit jejich vlastnické právo, neboť předmětem dědictví mohlo být jen to, co zůstavitelé ke dni své smrti vlastnili; vzhledem k tomu, že vlastníky pozemku nebyli, nemohl být pozemek ani předmětem dědictví. Žalobkyně neprokázaly existenci nabývací listiny dokládající jejich*

*vlastnické právo k předmětnému pozemku.*

*Odvolací soud posuzoval podle § 134 a 130 odst. 1 obč. zák. tvrzení žalobkyň, že vlastnictví k předmětnému pozemku nabyly vydržením, když jejich právní předchůdci se ujali oprávněné držby části pozemku v dobré víře, že se stali jeho vlastníky. Stejně jako soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně neprokázaly, že manželé Svobodovi drželi nemovitost v dobré víře se zřetelem ke všem okolnostem, že jim vlastnicky patří. Soud nepřisvědčil argumentaci žalobkyň, že v 60. letech minulého století běžný občan nevěděl, jakým způsobem se nemovitosti převádějí. Způsob převodu byl všeobecně známý a u občanů byla i povědomost o tom, že při převodu se musí nemovitosti znalecky ocenit pro účely stanovení výše správního poplatku za převod a že smlouvy musí být registrované. Tyto skutečnosti byly známé i manželům Svobodovým, neboť v roce 1961 získali své nemovitosti na základě kupní smlouvy sepsané a registrované Státním notářstvím Praha-východ, proto se nemohli domnívat, že pro převod pozemku stačí dohoda o jedné neurčité větě a rukou načrtnutý plánek. Nové oplocení pozemku ani souhlas M. a O. R. s jejich užíváním podle uvedené dohody nemohly založit jejich dobrou víru, že se stali vlastníky předmětné části pozemku. Rovněž dědická rozhodnutí po rodičích žalobkyň nemohla u žalobkyň založit dobrou víru ve vlastnictví k uvedenému pozemku, neboť předmětem projednání pozemek dnes označený jako parc. č. 2802/4 nebyl a ani být nemohl, když zůstavitelé jeho vlastníky podle výpisu z evidence nemovitostí (katastru nemovitostí) nebyli.*

*Za nedůvodnou považoval odvolací soud výtku, že se soud prvního stupně nedostatečně vypořádal s povinností stanovenou v § 99 odst. 1 o. s. ř. pokusit se o skončení soudního řízení smírem mezi účastníky. Rovněž tak za nedůvodnou považoval i námitku, že soud prvního stupně porušil procesní povinnost, pokud svůj právní názor na řešení věci nesděloval účastníkům po celou dobu řízení a sdělil jej až vynesením rozsudku. Neshledal správným ani tvrzení žalobkyň, že soud prvního stupně nesplnil povinnost uloženou mu v § 118a o. s. ř., a tak jim zabránil vést efektivní obranu jejich nároku. Za vadu řízení nepovažoval skutečnost, že soud prvního stupně ve svém odůvodnění použil terminologii ne zcela obecně známou a že odkázal na směrnici, kterou neprovedl důkaz, neboť to nebylo významné pro posouzení věci. Výtku, že soud prvního stupně měl aplikovat na danou věc § 130 odst. 1, větu druhou, obč. zák., nepovažoval za důvodnou, neboť toto ustanovení se vztahuje k situaci, kdy lze mít o dobré víře pochybnosti, v daném případě, kdy důkazní břemeno bylo na straně žalobkyň a dobrá víra bez jakýchkoliv pochybností nebyla prokázána, nebylo užití uvedeného ustanovení na místě.*

*Proti rozsudku odvolacího soudu podávají žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírají o § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a uplatňují dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. Za otázky zásadního právního významu považují jednak, zda podle občanského zákoníku ve znění do 30. 6. 1969 je pro uzavření darovací smlouvy dostačující projev vůle darovat vyjádřený slovem „přenechat“, když předmět daru je konkrétně označen a obdarovaná osoba identifikovaná. Dále, zda postačuje pro darovací smlouvu uzavřenou podle občanského zákoníku ve znění do 30. 6. 1969 vůle přijmout dar vyjádřená pouze podpisem obdarovaného. Za další otázku zásadního právního významu považují procesní otázku dosud neřešenou judikaturou Nejvyššího soudu ani zcela nevyřešenou úpravou v občanském soudním řádu, a to jakým způsobem se do občanského soudního řízení mohou vnášet skutečnosti, které mají povahu tzv. „legislative fact“, jež mohou významně ovlivnit a v dané věci i ovlivnily správnou aplikaci právní normy. Konkrétně šlo o posouzení dobré víry z hlediska dobového stavu společnosti a právního povědomí, které mohl mít průměrný občan o právní normě rok po její účinnosti. Další otázku zásadního právního významu spatřují v zaujetí stanoviska k míře pochybností, při jejímž překročení již nelze aplikovat § 130 odst. 1, větu druhou, obč. zák. Není jim známo, že by v rozhodovací praxi soudů vůbec byla tato část ustanovení používána (vlastně se jedná v současné době o ustanovení „mrtvé“), a to pro nejasnost ve stanovení hranice pochybností, při které se dá držba považovat za oprávněnou. Soudy požadují v podstatě takovou míru prokázání oprávněnosti*

*držby, že hraničí téměř s jistotou, ačkoliv podle žalobkyň uvedené ustanovení mělo být normou, která nepožaduje jistotu o existenci určité skutečnosti, ale k její aplikaci by měla postačovat nižší míra důkazu.*

*Žalobkyně také namítají, že řízení bylo postiženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Odvolací soud nevyvodil důsledky z vadně provedeného smírčího řízení soudem prvního stupně a v důsledku toho zbavil účastníky jedné z cest vyřešení konfliktu, které mohlo být jiné, správnější než řešení sporu soudem. Pokud za porušení povinnosti soudu pokusit se o smírné vyřešení sporu ve smyslu § 99 o. s. ř. nebude následovat sankce v podobě nepotvrzení rozsudku odvolacím soudem, nebudou soudy uvedené ustanovení používat. Jestliže tedy soudce v důsledku svého vadného pokusu o smír nesdělil účastníkům řízení svůj názor na věc a neučinil tak až do vynesení rozsudku, porušil zásadu spravedlivého procesu a zatížil řízení vadou, která má za následek překvapivé a tedy nesprávné rozhodnutí ve věci. Nesouhlasí se závěry odvolacího soudu, že § 99 odst. 1 o. s. ř. umožňuje soudu usilovat o smír v případě, kdy to připouští povaha věci a jeví se to účelné. V tom se odvolací soud mýlí, neboť povaha věci se z hlediska přípustnosti smíru posuzuje typově a nikoliv podle okolností případu a nezáleží tedy na uvážení soudu. Na soudu není, aby si sám dopředu vyhodnotil, že řešení sporu formou smíru je beznadějné. Nemůže obstát ani argumentace, že smyslem soudního řízení je zásadně rozhodnutí sporu.*

*Žalobkyně vytýkají odvolacímu soudu, že nevyvodil žádné důsledky ze skutečnosti, že soud prvního stupně neposkytl účastníkům poučení podle § 118a o. s. ř. Pro absenci poučení podle uvedeného ustanovení byl rozsudek soudu pro účastníky překvapivý. Velmi podrobně a rozsáhle uvádějí důvody, proč bylo nutné poučení ve smyslu uvedeného ustanovení účastníkům poskytnout s tím, že jejich neznalost právního názoru soudu mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dále namítají, že odvolací soud při posuzování dobré víry jejich právních předchůdců vzhledem ke všem okolnostem daným v době uzavření předmětné dohody a toho, zda jejich omyl byl omluvitelný či nikoliv, bez dalšího odmítl jejich tvrzení o právním povědomí průměrného člověka v době počátku sjednávání dohody ještě za účinnosti středního občanského zákoníku a uzavření dohody krátce po účinnosti občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., a aniž by žalobkyně upozornil na to, že jejich skutková tvrzení považuje za nesprávná, nahradil je svými vlastními tvrzeními. Tento postup je procesně nepřípustný, neboť odvolací soud jim nedal příležitost se k této nové skutkové iniciativě vyjádřit a tím řízení zatížil vadou.*

*Žalobkyně mají za to, že odvolací soud nesprávně právně posoudil dohodu z 29. 4. 1965 jako úkon, který nesplňuje náležitosti smlouvy, na základě které by mohlo dojít k převodu vlastnického práva. Z uvedené dohody však lze seznat vůli dárců darovat obdarovaným předmětný pozemek v dohodě uvedený, který byl vymezený náčrtkem, na nějž smlouva odkazuje. Dovozují, že slovo „přenechat" bez dalšího vyjadřuje, že dárci zamýšleli převést na obdarované celé vlastnické právo. Tomuto výkladu odpovídá i následné chování stran, kdy strana obdarovaná si následně přenechaný pozemek připlotila, což je zpravidla vnímáno jako projev vlastnického práva. Pokud strana obdarovaná takovou smlouvu podepsala, vyjádřila tak, že dar přijímá, jinak by smlouvu nepodepsala. Správnost této úvahy je nepřímo podpořena rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1780/2008. Vytýkají odvolacímu soudu i nesprávné hodnocení dědických rozhodnutí, když uvedl, že předmětem dědictví nebyl sporný pozemek a dědická rozhodnutí po jejich otci a matce nemohla založit jejich dobrou víru, jestliže v dobré víře nebyli jejich předchůdci. Tento závěr odvolacího soudu je v zřejmém rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu. Mají za to, že dědická rozhodnutí byla způsobilá založit jejich dobrou víru. Jednaly v omluvitelném omylu, že předmětný pozemek, který byl od jejich dětství připlocen k ostatním nemovitostem a s nimi užíván, byl součástí jejich rodinného majetku. Pochybnosti nemohly nabýt ani z dědických rozhodnutí, neboť zde nebyly uvedeny výměry pozemků (v jednom je uveden pouze odkaz na list vlastnictví a ve druhém pouze čísla parcel). Domnívají se, že v dané věci bylo na místě aplikovat § 130 odst. 1, věta druhá, obč. zák. Potom, co*

*zdůvodnily, že právní hodnocení titulů, od kterých odvozují dobrou víru svých právních předchůdců i svou, bylo nesprávné, kdy pravděpodobnost oprávněné držby lze hodnotit 75 %. Při rozhodování měl soud přihlédnout k dlouhodobosti držby, k obtížnosti rekonstruovat události, ke kterým došlo před půl stoletím, k tomu, že po tak dlouhé době by byl bolestně vnímán návrat k původnímu stavu a k tomu, že společnost upřednostňuje, aby faktický stav se stal stavem právním. Žalobkyně navrhují, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu ve znění opravného usnesení a rovněž rozsudek soudu prvního stupně ve znění doplňujícího rozsudku a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

*Žalovaní 1) a 2) se k dovolání nevyjádřili.*

*Žalovaní 3) a 4) ve vyjádření k dovolání uvedli, že dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu považují za nepřípustné, neboť napadené rozhodnutí nemá ve věci samé po právní stránce zásadní význam a řízení není postiženo takovou vadou, která by měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Navrhují, aby dovolací soud dovolání odmítl.*

*N e j v y š š í s o u d dovolání zčásti odmítl a rozhodnutí soudů obou stupňů zčásti zrušil. Věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

**Z odůvodnění:**

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je částečně přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., že jsou uplatněny dovolací důvody upravené v § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je v části, ve které je přípustné, částečně důvodné.

V dané věci jde o objektivní kumulaci dvou nároků – žaloby na určení, že žalobkyně I. B. a J. K. jsou podílovými spoluvlastnicemi předmětného pozemku, a žaloby na určení, že R. S., zemřelá 18. 1. 2000, byla ke dni své smrti spoluvlastnicí tohoto pozemku, přičemž výše jejího spoluvlastnického podílu činila jednu polovinu. Přípustnost dovolání je proto třeba zkoumat zvlášť ohledně každého z těchto nároků.

Přípustnost dovolání tak připadá do úvahy jen podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., tedy v případě, že dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [odstavec 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v části, ve které bylo rozhodnuto o žalobě na určení, že R. S. byla ke dni své smrti spoluvlastnicí předmětného pozemku, není přípustné; rozhodnutí odvolacího soudu je v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu a není tu nic, co by z napadeného rozsudku činilo rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Smlouva mezi M. a O. R. a manžely S., uzavřená dne 29. 4. 1965, nejen že nemohla vést k nabytí vlastnického práva, ale nemohla být ani titulem oprávněné držby, a to navzdory tomu, že ji snad účastníci uzavřeli v subjektivní dobré víře, vycházející z právního omylu. „Právní omyl držitele, vycházející z neznalosti jednoznačně formulovaného ustanovení občanského zákoníku platného v době, kdy se držitel ujímá držby, není omluvitelný“. „Pokud se držitel chopil držby nemovitosti na základě smlouvy o jejím převodu, která nebyla registrována státním notářstvím v době, kdy zákon takovou registraci vyžadoval, nemohl být se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že je vlastníkem této nemovitosti“ (viz rozsudek

Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. 22 Cdo 490/2001, Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu – dále jen „Soubor"- č. C 1481). Lze podotknout, že již před nabytím účinnosti občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. bylo k platnosti smlouvy o převodu nemovitosti třeba poplatkové registrace státním notářstvím (§ 18 odst. 1 zákona č. 26/1957 Sb., o notářských poplatcích). Za této situace by bylo nadbytečné zabývat se dalšími skutečnostmi, které soudy uvedly jako důvod pro neplatnost smlouvy i pro to, že nemohla založit oprávněnou držbu právních předchůdců žalobkyň. R. S. tak nemohla být pro nedostatek platného nabývacího titulu ke dni své smrti spoluvlastnicí pozemku parc. č. 2802/4. Z hlediska judikatury je věc jednoznačná a aplikace § 130 odst. 1 větu druhé obč. zák. nepřicházela v úvahu.

Vzhledem k tomu, že dovolání proti uvedené části výroku rozsudku odvolacího soudu není přípustné, dovolací soud je podle § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

V části týkající se určení spoluvlastnického práva žalobkyň je dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť otázka dědického rozhodnutí jako titulu oprávněné držby je dovolacím soudem posuzována jinak, než soudem odvolacím.

Pokud jde o určení spoluvlastnického práva, žalobkyně opíraly svou dobrou víru, způsobilou založit oprávněnou držbu, též o rozhodnutí Státního notářství pro Prahu 9 ze dne 10. 3. 1987, kterým bylo vypořádáno dědictví po jejich otci V. S. Odvolací soud konstatoval, že zůstavitel nebyl vlastníkem pozemku a ten ani nebyl předmětem dědického řízení, a proto žalobkyně nemohly nabýt své spoluvlastnické podíly děděním. Tento závěr je správný, ovšem soudy se nezabývaly otázkou, zda žalobkyně, uplatňující též vydržení podílů, nemohly nabýt právo vydržením, opírající se o rozhodnutí v dědické věci.

Oprávněný držitel se stává vlastníkem věci, má-li ji nepřetržitě v držbě po dobu tří let, jde-li o movitost, a po dobu deseti let, jde-li o nemovitost (§ 134 odst. 1 obč. zák.). Je-li držitel se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře o tom, že mu věc nebo právo patří, je držitelem oprávněným. V pochybnostech se má za to, že držba je oprávněná (§ 130 odst. 1 obč. zák.).

Podobnou problematikou jako v dané věci se Nejvyšší soud zabýval v rozsudku ze dne 15. 6. 2010, sp. zn. 22 Cdo 2741/2008, Soubor č. C 8617, ve kterém uvedl: „K držbě pozemku sousedícího s nabytým pozemkem se Nejvyšší soud vyslovil např. v rozsudku ze dne 9. 3. 2000, sp. zn. 22 Cdo 1848/98, publikovaném v časopise Soudní rozhledy č. 7/2000, podle kterého „Pokud se nabyvatel nemovitosti chopí držby části parcely, kterou nekoupil, může být se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že je vlastníkem i této části. Jedním z hledisek pro posouzení omluvitelnosti omylu držitele je v takovém případě i poměr plochy koupeného a skutečně drženého pozemku." K tomu viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2004, sp. zn. 22 Cdo 488/2004, Soudní rozhledy č. 3/2005, a judikaturu uvedenou v poznámce k tomuto rozhodnutí tamtéž. Ve zmíněné poznámce se mimo jiné uvádí: „Vydržení části parcely je tedy možné. To je praktické zejména v případech, kdy někdo nabude vlastnictví k pozemku a současně se uchopí držby části nebo celého sousedního pozemku. Právním titulem držby je v takovém případě nabývací titul ke skutečně vlastněnému pozemku (kupní či darovací smlouva, závěť či rozhodnutí v dědickém řízení apod.); i když jde o tzv. putativní titul, je postačující (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 1398/2000, publikované pod č. C 1067 ve svazku 15 Souboru). Ani samotná skutečnost, že držitel nenechal vytyčit hranice jím držených pozemků a nezjistil tak, že drží i část pozemku, jehož vlastníkem není, nevylučuje jeho oprávněnou držbu (rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 2211/2000, publikovaný pod č. C 1181 ve svazku 16 Souboru). Význam hraje i společné oplocení, rozsah užívání právním předchůdcem apod.".

V rozsudku ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1398/2000, Soubor č. C 1067, Nejvyšší soud konstatoval: „Nejvyšší soud opakovaně vyslovil, že pokud se nabyvatel nemovitostí na základě právní

skutečnosti způsobilé k nabytí vlastnického práva chopí držby pozemku, na který se tato právní skutečnost nevztahuje, může být se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že je vlastníkem i tohoto pozemku. Jedním z hledisek pro posouzení omluvitelnosti omylu držitele je v takovém případě i poměr plochy nabytého a skutečně drženého pozemku (viz rozhodnutí publikované pod C 631 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu). V dané věci se žalobce chopil držby pozemku na základě rozhodnutí o vypořádání dědictví po jeho matce K. V., zemřelé 9. 9. 1976. Toto rozhodnutí, o které žalobce opíral svou držbu (bylo právním titulem držby žalobce), nabylo právní moci dne 19. 4. 1977. Bylo tedy třeba nejprve učinit skutkové zjištění o tom, zda žalobce počal užívat i pozemek žalovaného (tak tomu podle obsahu spisu v dané věci bylo), a posoudit, zda byl se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že je vlastníkem pozemku, zda tedy byl jeho oprávněným držitelem, zda jeho oprávněná držba přesáhla 31. 12. 1991, a zda tedy vydržel vlastnické právo k pozemku. Přitom bylo třeba přihlédnout k poměru plochy pozemku, která byla uvedena v rozhodnutí o vypořádání dědictví, a s přihlédnutím k místním poměrům posoudit, zda mohl být se zřetelem ke všem okolnostem (objektivně) v dobré víře, že zděděný pozemek je totožný s pozemkem jím užívaným. Nelze opomenout ani skutečnost dlouhodobé nerušené držby právních předchůdců žalobce."

Z uvedeného se podává, že titulem (byť i putativním), o který se opírá oprávněná držba, může být i rozhodnutí o vypořádání dědictví, a to i v případě, že zůstavitel ve skutečnosti nebyl vlastníkem věci; v případě pozemku lze takto nabýt oprávněnou držbu i tehdy, jestliže tento pozemek nebyl předmětem dědického řízení, avšak sousedí s pozemkem, který držitel nabyl v dědickém řízení, a to za předpokladu, že dědic se ujal jeho držby (resp. držby spoluvlastnického podílu) a přitom jednal v omluvitelném omylu, že jde o část pozemku, který zdědil.

Jestliže se tedy odvolací soud věcí nezabýval i z toho hlediska, zda se žalobkyně neujaly oprávněné držby pozemku na základě dohody o vypořádání dědictví, uzavřené ve věci Státního notářství pro Prahu 9, je jejich právní posouzení věci neúplné a tudíž nesprávné; dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. tak byl uplatněn právem. V dalším řízení bude třeba postavit najisto, zda a kdy se žalobkyně skutečně držby ujaly, jak dlouho jejich držba trvala, a bude-li shledána oprávněnou, zda poté nepřevedly oprávněnou držbu (v úmyslu převést vlastnictví) na žalované 1) a 2) a zda tudíž si tito žalovaní nemohou započít do vydržecí doby držbu žalobkyň jako jejich předchůdkyň.

Dovolatelky též tvrdí, že soud prvního stupně nesplnil svou poučovací povinnost podle § 118a odst. 1 o. s. ř. a zatížil tak řízení vadou, uvedenou v § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. Tato námitka je – v rozsahu přípustného dovolání – částečně důvodná; pokud z tvrzení žalobkyň bylo možno dovodit, že se ujaly držby svých podílů na základě rozhodnutí v dědickém řízení, bylo třeba je vyzvat, aby doplnily tvrzení, od kdy jejich držba trvala, zda trvala dobu vyžadovanou platným právem k vydržení (§ 134 odst. 1 obč. zák.). Soud prvního stupně ani odvolací soud však takto nepostupovaly, neboť se nezabývaly otázkou, zda na základě předmětného rozhodnutí bylo možno nabýt oprávněnou držbu.

K dalším dovolacím námitkám se uvádí: Případné porušení povinnosti soudu pokusit se o smír mezi účastníky (§ 99 odst. 1 o. s. ř.), může zakládat vadu řízení, nicméně nemůže mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.; nejde tudíž o způsobilý dovolací důvod (srov. též Drápal, L., Bureš, J.: Občanský soudní řád. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009, díl I., s. 643). Jinak se odkazuje na věcně správné důvody uvedené v rozsudku odvolacího soudu, s nimiž se (s výjimkou uvedenou shora) dovolací soud ztotožňuje.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je v části, ve které je přípustné, důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu částečně zrušit; vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i část tohoto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně v rozsahu uvedeném ve výroku k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, 3 o. s. ř.).